

FRANSIZCA ÖĞREN AVEC TAHSİN

Le Passé Composé

avoir / être + participe passé

Geçmiş Zaman — İki Parçalı Sistem

Bu derste neleri öğreneceksin?

- Passé composé nedir? Türkçeyle ne farkı var?
- İki parçalı yapı: yardımcı fiil + participe passé
 - Avoir ile mi être ile mi? Karar sistemi
- VANDER TRAMPPS: être fiillerini tanıma kodu
- Participe passé nasıl oluşturulur? (-é, -i, -u...)
 - Être ile kullanımda accord (uyum) kuralı

fransizcaogren.net

1 Passé Composé Nedir?

Geçmişte olup **bitmiş** eylemleri anlatmak için kullanılır. "Yedim, gittim, gördüm, geldim" — hepsi bitti, tamamlandı.

Türkçede geçmiş zamanı tek parçayla kurarsın: "yedim", "gittim" — fiilin sonuna ek yapıştırırsın. Fransızcada ise geçmiş zaman **iki parçadan** oluşur:

Passé composé = Yardımcı fiil (avoir/être) + Participe passé

→ J'ai mangé. — Yedim. (ai = yardımcı, mangé = yapılan iş)

→ Je suis allé. — Gittim. (suis = yardımcı, allé = yapılan iş)

Kodlama — İki kişilik ekip: Passé composé'yi bir ekip olarak düşün. **Yardımcı fiil** (avoir/être) = zamanı taşıyan kişi (şoför). **Participe passé** = işi yapan kişi (yolcu). Şoför olmadan araba gitmez, yolcu olmadan yolculuk anlamsız. İkisi birlikte çalışır.

2 Avoir ile Passé Composé

Fransızcadaki fiillerin büyük çoğunluğu avoir ile çekilir. Eğer bir fiilin özel bir sebebi yoksa varsayılan yardımcı fiil **avoir**'dir.

Kodlama: "Avoir = varsayılan şoför." Özel bir durum yoksa avoir kullanırsın.

Kişi	Avoir	+ mangé	Türkçe
je	ai	J'ai mangé	yedim
tu	as	tu as mangé	yedin
il/elle	a	il a mangé	yedi
nous	avons	nous avons mangé	yedik
vous	avez	vous avez mangé	yediniz
ils/elles	ont	ils ont mangé	yediler

Daha fazla örnek:

- J'ai regardé un film. — Film izledim.
- Tu as fini tes devoirs. — Ödevlerini bitirdin.
- Nous avons acheté du pain. — Ekmek aldık.
- Ils ont vu Marie. — Marie'yi gördüler.

3 Participe Passé Nasıl Oluşturulur?

Grup	Kural	Fiil	Part. Passé
1. grup (-er)	-er → -é	manger, parler, regarder	mangé, parlé, regardé

2. grup (-ir)	-ir → -i	finir, choisir, réussir	fini, choisi, réussi
3. grup	Düzensiz	prendre, voir, faire	pris, vu, fait

Kodlama: "Fiilin kıyafeti geçmiş zamana göre değişiyor." -er fiilleri -é yapıyor, -ir fiilleri -i yapıyor. 3. grup kendi modası var.

Sık Kullanılan Düzensiz Participe Passé

Fiil	P. Passé	Fiil	P. Passé
avoir	eu	être	été
faire	fait	dire	dit
voir	vu	lire	lu
prendre	pris	mettre	mis
écrire	écrit	boire	bu
pouvoir	pu	vouloir	voulu
devoir	dû	savoir	su

4 VANDER TRAMPPS: Être Fiilleri

Bazı fiiller avoir yerine **être** ile çekilir. Bunlar genellikle **hareket, yer değiştirme, geliş-gidiş, doğum-ölüm** fiilleridir. Bunları hatırlamak için **VANDER TRAMPPS** kodunu kullanacaksın:

Harf	Fiil	Anlam	P. Passé	Örnek
V	venir	gelmek	venu	Je suis venu(e).
A	arriver	varmak	arrivé	Il est arrivé.
N	naître	doğmak	né	Elle est née.
D	descendre	inmek	descendu	Il est descendu.
E	entrer	girmek	entré	Je suis entré(e).
R	rentrer	eve dönmek	rentré	Il est rentré.
T	tomber	düşmek	tombé	Elle est tombée.
R	retourner	geri dönmek	retourné	Il est retourné.
A	aller	gitmek	allé	Je suis allé(e).
M	mourir	ölmek	mort	Il est mort.
M	monter	çıkma	monté	Elle est montée.
P	partir	ayrılmak	parti	Il est parti.

P	passer	geçmek	passé	Elle est passée.
S	sortir	çıkma	sorti	Je suis sorti(e).

Neden être? Dikkat et: bu fiillerin hepsi bir **sahne değişimi** anlatıyor. Gelmek, gitmek, çıkmak, inmek, doğmak, ölmek — kişi bir konumdan başka bir konuma geçiyor. Sahne değişiyor, dekor değişiyor. İşte "sahne değiştiren" fiiller être ile çekilir. Sıradan bir iş yapıyorsan (yemek, okumak, izlemek) → avoir. Sahne değişiyorsa (gitmek, gelmek, düşmek) → être.

*Kodlama: VANDER TRAMPPS'i bir **tren hattı** gibi düşün. Her istasyon bir être fiili. Tren geliyor (venir), varıyor (arriver), doğuyor (naître), iniyor (descendre), giriyor (entrer)... Tren yolculuğu = hareket = être.*

5 Être ile Uyum (Accord)

Être ile passé composé kurulduğunda, participe passé **özneye uyum** gösterir. Tıpkı sıfatların isme uyum göstermesi gibi:

Özne	Uyum	Örnek (aller)
Erkek tekil	Değişmez	Il est allé.
Kadın tekil	+e	Elle est allée.
Erkek çoğul	+s	Ils sont allés.
Kadın çoğul	+es	Elles sont allées.

Kodlama: "Être fiillerinde participe passé da kılık değiştirir — özneye bakıp ona göre giyinir." Avoir ile böyle bir uyum yok (temel seviyede).

Dikkat: Bu uyum sadece **être** ile kurulduğunda olur. Avoir ile kurulduğunda participe passé değişmez (temel seviyede). "J'ai mangé" → kim olursa olsun hep "mangé". Ama "Elle **est** allée" → kadın olduğu için "e" eklendi.

6 Avoir vs Être: Karar Tablosu

	AVOIR	ÊTRE
Ne zaman?	Çoğu fiil (varsayılan)	VANDER TRAMPPS fiilleri
Hangi fiiller?	manger, voir, faire, lire...	aller, venir, partir, naître...
Mantık	Sıradan iş/faaliyet	Hareket, sahne değişimi
Accord?	Hayır (temel seviyede)	Evet (özneye uyum)
Örnek	J'ai mangé.	Je suis allé(e).

7 5 Adımlık Passé Composé Algoritması

Adım 1: Fiili bul. Ne yapıldı?

Adım 2: Bu fiil VANDER TRAMMPPS'te mi? Evet → être. Hayır → avoir.

Adım 3: Yardımcı fiili (avoir/être) özneye göre çek.

Adım 4: Participe passé'yi oluştur (-é, -i veya düzensiz).

Adım 5: Être ise uyum kontrol et (kadın → +e, çoğul → +s).

Örnek: "Elle / aller / à Paris"

1. Fiil = aller
2. Aller VANDER TRAMMPPS'te mi? Evet → être!
3. Elle + être = elle **est**
4. Aller → allé
5. Elle = kadın → allé + e = allée
→ **Elle est allée à Paris.**

8 Kısa Uyarı: İstisna Durumlar

Monter, descendre, sortir, passer, retourner gibi bazı VANDER TRAMMPPS fiilleri, eğer arkasından bir **nesne** alırsa **avoir** ile de kullanılabilir. Ama şimdilik bu detaya girme — ilk aşamada bunları être fiilleri olarak öğren. İleri seviyede bu ayrımı detaylı göreceksin.

→ **Elle est montée.** — Çıktı. (être, nesne yok)

→ **Elle a monté les valises.** — Bavulları çıkardı. (avoir, nesne var — ileri seviye)

9 Türk Öğrencilerin Hataları

YANLIŞ: Je suis mangé. (manger avoir ile!)

DOĞRU: J'ai mangé. (manger VANDER TRAMMPPS'te yok → avoir)

YANLIŞ: J'ai allé. (aller être ile!)

DOĞRU: Je suis allé. (aller VANDER TRAMMPPS'te → être)

YANLIŞ: Elle est allé. (kadın, uyum yok!)

DOĞRU: Elle est allée. (kadın → +e)

YANLIŞ: Ils sont parti. (çoğul, -s yok!)

DOĞRU: Ils sont partis. (çoğul → +s)

10 Mini Metin: Dünkü Günüm

Hier, je me suis levé à sept heures. J'ai pris mon petit déjeuner et je suis parti à l'école. Je suis arrivé à huit heures. J'ai étudié toute la matinée. À midi, j'ai mangé à la cantine avec mes amis. L'après-midi, nous sommes allés à la bibliothèque. Le soir, je suis rentré à la maison. J'ai regardé un film et je me suis couché tôt.

Dün saat 7'de kalktım. Kahvaltımı yaptım ve okula gittim. 8'de vardım. Sabah boyunca çalıştım. Öğlen arkadaşlarımla yemekhanede yedim. Öğleden sonra kütüphaneye gittik. Akşam eve döndüm. Film izledim ve erken yattım.

Analiz: "J'ai pris, j'ai mangé, j'ai regardé" → sıradan işler → avoir. "je suis parti, suis arrivé, sommes allés, suis rentré" → hareket/yer değiştirme → être (VANDER TRAMPPS).

11 Mini Özet

Passé composé = yardımcı fiil (avoir/être) + participe passé. İki parçalı sistem.

Çoğu fiil avoir ile çekilir (varsayılan). VANDER TRAMPPS fiilleri être ile.

VANDER TRAMPPS = Venir, Arriver, Naître, Descendre, Entrer, Rentrer, Tomber, Retourner, Aller, Mourir, Monter, Partir, Passer, Sortir.

Bu fiiller "sahne değiştiren" hareket fiilleri — giriş, çıkış, geliş, gidiş, doğum, ölüm.

Participe passé: -er→-é, -ir→-i, 3. grup düzensiz (vu, pris, fait, dit...).

Être ile kullanıldığında accord var: kadın +e, çoğul +s, kadın çoğul +es.

5 adım: fiili bul → VANDER TRAMPPS kontrol → yardımcıyı çek → p.passé yap → uyum kontrol.